

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

תוכן

- א. לא תעשון אתי ... לא יעשה אדם בית תבנית היכל ... מנורה כנגד מנורה.....1
- ב. לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי.....3
- ג. כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם.....4
- ד. לא תעשון ... אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת.....6
- ה. אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות.....7
- ו. טבעת חותמו בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמו שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה.....8
- ז. חיישינן לחשדא ... ולא חיישי לחשדא רבים שאני.....8
- ח. דפרקים הוה.....9
- ט. לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות.....10

דף כד.

א. לא תעשון אתי ... לא יעשה אדם בית תבנית היכל ... מנורה כנגד מנורה

נאמר בפרשת יתרו (שמות כ פסוק כ) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמי.

ולפיכך לא יעשה¹ בית ואפילו אם יש בו חדרים הרבה², תבנית היכל³. כלומר כשיעור גבהו ארכו ורחבו של ההיכל בין של בית ראשון דהיינו

¹ שו"ע ונו"ב יו"ד קמא ח

² דרכי תשובה שם נד

³ עיין שו"ת משפט כהן (עניני א"י) סימן צד אות ב וז"ל "ועל דבר שאלתו אם מותר לנו לבנות בית המקדש ע"מ שלא להקריב קרבנות. לא ידעתי הציור, שאם מטעם טומאה הרי הותרה בצבור, כמש"כ בזה כבר בכפתור ופרח (פ"ו) ע"פ הרי"ח מפריש, וא"כ יהי מותר להקריב ג"כ תמידין ומוספין וכל קרבנות ציבור. וכו' אבל לומר שאם אין מקריבים עוברים על לא תעשון אתי בית תבנית בית, לא מסתבר כלל, רק שעשה מצוה ולא גמרה אם עשה ביהמ"ק ולא הקריב כשיש בידו להקריב. ואם אין בידו להקריב כלל ודאי י"ל שאין כאן מצוה, שזוהי צורת המצוה כלשון הרמב"ם בריש הל' ביה"ב ובסהמ"צ, אבל אם מקריבין אפי' קרבן אחד באיזה זמן בודאי הוי מצוה כצורתה, אלא שמחסרין שאר הקרבנות, ואין זה נוגע כלל לאיסור של בית תבנית בית"

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

שלושים אמה גובהו⁴. ובין כבית שני שארבעים אמה גובהו, ואפילו אינו נראה כהיכל.

וכן לא יבנה אכסדרה כמידת אולם, בין אם בונה טרקלין נאה או אולם פתוח ואפילו אינה צמודה לבית, וכן לא יבנה חצר, כמידת העזרה.

לא יבנה שלחן, תבנית שלחן⁵. מנורה, תבנית מנורה. אבל עושה מנורה של חמשה קנים או של ששה או שמונה, אבל של שבעה לא יעשה ואפילו בלא גביעים וכפתורים ופרחים⁶, ואפילו אינה גבוהה י"ח טפחים ואפילו משאר מיני מתכות⁷, אבל של חרס ושל עץ מותר.

ואם גוי עשאם לו, י"א⁸ שמותר לדור ולהשתמש בהם. וי"א⁹ שאסור ובמיוחד במנורה שכל פעם שמשתמש בה עושה מעשה.

י"א¹⁰ שמותר לעשות שלחן תבנית שלחן אם עשוי מעץ, ולא נאסר אלא בעשוי ממתכת.

י"א¹¹ שאם עשה קני המנורה בעיגול סביב אפילו שאחד באמצע מותר, וי"א שאסור וראוי להחמיר באיסור תורה.

⁴ אע"ג דבבית שני היה ארבעים אמה כבית ראשון היה גובהו שלושים אמה (פ"ת ס"ק יג)

⁵ שו"ע שם סעי' יח וש"ך ס"ק לו ודרכי תשובה ס"ק נד

⁶ דכל זה אינו מעכב

משמע דבזהב דגביעים וכפתורים מעכבים מותר לעשות בלא גביעים וכפתורים ומ"ש המחבר ואפילו בלא גביעים אשלפניו קאי ואפי' משאר מיני מתכות אבל בזהב שרי. ואולם בתבואת שור בחי' לר"ה כי לאסור גם בזהב רבי עקיבא איגור יורה דעה סימן קמא סעיף ה

⁷ שבדיעבד כשרה במקדש בכל אלו אבל של חרס ושל עץ פסולה ולכן מותר (ש"ך ס"ק לו) ועיין בספר בכור שור בחידושיו למס' ר"ה דך כד שתמה על הש"ך שלא עיין כל הצורך בזה דהא בשל זהב גביעים וכפתורים ופרחים מעכבים בו ולדבריו משמע דבשל זהב דמעכב שרי בלא גביעים ואינו כן אם לא שנדחוק לפרש דברי הש"ך דה"ק כיון דאינו מעכב בשל שאר מינים מקרי תבנית אפילו בשל זהב דמעכב אבל דוחק הוא לפרש כן

⁸ פתחי שם תשובה ס"ק יב

⁹ דרכי תשובה שם ס"ק נב ועיי"ש ס"ק נג שהביא מאחרונים שהסתפקו אם האיסור רק על עשייה כולה, אבל אם מצא תבנית והשלימה לתבנית היכל או שלחן או מנורה וכו' אינו חייב, וכן אם היה לו מנורה של שמונה קנין ונשבר קנה ועמדה על שבע אם שייך בו האיסור ולכאורה יש להחמיר באיסור תורה.

¹⁰ ולפ"ז אתי שפיר דברי האר"י ז"ל, והובא בס' נגיד ומצוה, ששלחן של שבת יהיה כדמות שלחן שהיה בבבאמ"ק, ונשאל מהר"ח פלאג'י בשו"ת לב חיים ח"ג (סי' צד), שהרי קי"ל שאסור לעשות שלחן תבנית שלחן שבבבאמ"ק, וכ' ליישב, שאולי אפשר שכוונת האר"י דוגמת מקדש של מעלה, וכמ"ש בר"ה (כד) לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותם. ופרש"י כגון חצר ואולם וכו', אבל שמשין של מעלה שא"א לעשות כמותן ממש אלא ציור דוגמתן מותר. ע"ש. ודבריו רחוקים, ולפי האמור ניהא (שו"ת יביע אומר חלק א יו"ד סי' יב אות ה)

¹¹ כן דעת המשנת חכמים, והבכור שור אוסר כיון שלא מצינו שעשיה בעיגול פוסל במנורה שבמקדש. פתחי תשובה ס"ק יד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

י"א שמונת לעשות מנורה של שבעה קנים, אם נעשית להדלקה בנרות ולא בשמן. ויש להחמיר בדאורייתא ולא לעשות כן, ואפילו אם מדליק עליה שמונה נרות כל שיש שבעה קנים אסור¹².

י"א¹³ שאם מקום קיבול השמן אינו משל מתכות אלא משל עץ או זכוכית אין בה איסור.

אם עושה מנורה ללא ירך, אלא שכל הקנים כל אחד יוצא ממקום בפני עצמו ומחוברים למטה בחתיכת מתכת ישרה, וכן מנורה התלויה מהתקרה ואין לה ירך, יש לסמוך להתיר לעשותה גם של שבעה קנים¹⁴.

מנורה חשמלית אפילו בת שבעה קנים, אין בה משום לא תעשון אתי ומותר לעשותה¹⁵.

דף כד:

ב. לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי

י"א¹⁶ שבכלל לא תעשון אתי הנזכר, אף האיסור לצייר צורות שבמדור שכינה, כגון ארבעה פנים בהדי הדדי, שהם פני שור ואדם ואריה ונשר בשלימותם בכל הגוף¹⁷ לחיה אחת, דוגמת חיות הקודש, ואפילו לא עשה כולם אלא מצא חלק עשויים והשלימם לד' פנים¹⁸.

¹² פ"ת שם ודרכי תשובה ס"ק נו בשם השואל ומשיב

¹³ שו"ת יביע אומר שם

¹⁴ ועיין שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב יו"ד סי' יח במנורה זאת שאין בה לא ירך ולא קנה רק למטה יש לה יסוד רחב כעין דף שמוח של מתכת וממנה עשוי ז' שפודים דקים מסובבים חוטי השמל וכ"ז מלובש כעין נר של פארצלין ולמעלה מנורות קטנות שקורין זרובקעס. אין כאן צד איסור כלל הואיל ואין דמות תבנית המנורה ולא צורתה ממש שהרי אין לה לא קנה ולא ירך ולא ז' קנים יוצאים מצדיה אלא תחובים ביסודה ומצופים פארצלין שהוא מין חרס ולא מתכת כודאי שמנורה כזאת אינה דומה במאומה למנורת המקדש ומותר לעשותה אפילו בת ז' קנים משום שהיא מדברים שמשמשיין לפניו והיינו דוקא בצורת המנורה שנצטוינו בה כאמור: כאשר הראה שאינה דומה בצורתה אפילו אם היא בת ז' קנים. יב"א שם

¹⁵ יעוד אני אומר שבמנורה חשמלית אין בה איסור זה משום שהצורה היסודית של המנורה היא נרותיה והיינו בתי קבולה להדלקה וחוטי השמל אינם נרות. במובן זה אלא הם פתילות מאירות, ושנוי יסודי זה ודאי מעכב במנורת המקדש, הלכך אין בו איסור של לא תעשון אתי דמות המשמשיין לפני, וזה פשוט וברור לעניות דעת" (שו"ת משפטי עוזיאל שם, שו"ת יביע אומר שם)

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם ד וברמב"ם ובהינדך מצוה ל' לא הזכירו דין זה בכלל לא תעשון אתי אלא רק האיסור בצורת אדם אבל בב"י מוכח דס"ל שהוא בכלל הלאו ואין לקשות הא אמר אח"כ דצורת אדם אפילו לבדה אסורה תירץ הר"ן דכאן גרע טפי שצירף שאר צורות לצורות אדם וסלקא דעתך דשרי שאין זה צורת אדם וכן מלאכי שרת לפי שיש להם כנפים קא משמע לן

¹⁷ כ"כ במ"ז שם והכח כן ולכאורה לפי דעת השאלית יעב"ץ לעיל דבפרצוף מושלם עם תווי פנים אסור אף בלא גוף א"כ אפשר שגם לעשות ד' פנים של נשר וכ"ו בפרצוף מושלם עם תווי פנים אסור אף בלא גוף וצ"ע

¹⁸ כך תירץ בהגהת סמ"ק סי' קסב מה שלכאורה קשה דד' פנים בלא"ה אסור כיון שיש בו אדם ואסור באדם בפני עצמו ועי"ש בש"ך שהביא מתוס' תירוץ נוסף דהו"א שאם עושה עוד פנים ביחד עם פני האדם אינו בכלל האיסור קמ"ל שאסור משום שהם ציור שבמדור שכינה וכתב המ"ז שלפ"ז אם אינו עושה ארבעה הפנים

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אין מועיל בעזרת ארבעה פנים לפגום רק אחד מהם אלא צריך לפגום את ארבעתם¹⁹.

ואין איסור אלא רק בעזרה בולטת, כמו שיבואר להלן בעזרת אדם, ודינם לענין זה כדין עזרת אדם.

ג. כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם

אסור לעשות עזרת אדם משום דבר, הן ממתכות הן מעץ ואבן וכדומה, ואפילו לנוי. ואע"פ שאינה עבודת כוכבים, שנאמר לא תעשון אתי ואם צר לוקה²⁰.

לפיכך אין מציירים לא בעץ, ולא בסיד, ולא באבן עזרת האדם, והוא שתהיה הצורה בולטת. אבל אם היתה הצורה שוקעת כמו אלו שמציירים על כותל בצבעים, או כגון הצורות שעל גבי הלוחות והטבליות או צורות, שרוקמין באריג הרי אלו מותרות²¹.

י"א²² שאסור לצייר בדיו עם ממשות הצבע בולטת וניכרת.

ודעת רמב"ן ור"ן שכל הצורות האסורין משום לא תעשון, אין חילוק בין שוקעת או בולטת, ואסור מן התורה לעשותן²³. וראוי לחוש לדבריו²⁴.

ואפילו לעשות עזרת אדם אטום בלי עזרת פנים ניכרת, אלא רק עזרת הראש והגוף בחיתוך איברים, בדמות אדם שלם אסור²⁵.

אלא רק שלושה אע"ג שיש בו עזרת אדם מותר והא הקשה על זה דלא מצינו זה בפוסקים ועיין בנקה"כ שם שהביא כן מתוס' ר"ה כד ע"ב והרמ"ך ולכאורה לפי דעת השאילת יעב"ץ לעיל שבפרצוף אטום בלא גוף אין איסור א"כ היה לראשונים לתרין שכאן הוא פרצוף בלא גוף אמנם אפשר שצורת החיה היא בגוף וא"כ גם בפרצוף אטום הוא בכלל האיסור וצ"ע

¹⁹ ט"ז שם ס"ק ז

²⁰ רמב"ם עבודת כוכבים פ"ג ה"י ושו"ע שם

²¹ שם ושם

²² שו"ת בית שלמה ח"א יו"ד סי' לה

²³ וכל החילוק אינו אלא בדברים שאסור להשהותן משום חשד בזה יש חילוק בין שוקע לבולט לענין להשהותם

²⁴ חכמת אדם כלל פה סעי' ה

²⁵ על כרחי הוצרכתי לפרש כוונתו על ראש שלם אטום בלי עזרת פנים ניכרת, כה"ג ודאי לא סגי בלא גוף, אבל ראש וגוף בהדדי בחיתוך איברים בדמות אדם שלם, אע"פ שאין הצורה ניכרת בתבנית הפרצוף אלא כגולם. אעפ"כ נראה כגוף אדם בקומה זקופה ונבדל משאר בריות בצלם וזה לענ"ד פירוש המכילתא שהביאו ז"ל יכול לא יעשה אטומה. דומיא דגוף אטום ופניו מוחות דהמפלת. וגלופה היינו מפותה שניכר היטב עזרת הפנים חקוקה כראוי יתארהו בשרד כבתנית איש מושלם כדרך כל המטבעות או רובן. ודוק שזה ודאי פירוש משובה ביותר". פתחי תשובה שם ס"ק י בשם שאילת יעב"ץ ח"א סי' קע.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

איסור עשיית צורת אדם, יש בו משום "אביריהו דע"ז" ומחוייב למסור נפשו על זה²⁶.

צורות בהמות²⁷, חיות ועופות ודגים²⁸, ועורות אילנות ודשאים וכיוצא בהם, מותר לצור אותם, ואפילו היתה הצורה בולטת. והירא את דבר ה' יחוש שלא לצייר בכל צורה²⁹.

²⁶ עיין שו"ת קול מבשר ח"א סי' יד וז"ל "בין התכניות להנצחת הללי השחרור הוצע גם, כי בימים הקרובים תוכרו התחרות על הצעה לאנדרטת החייל האלמוני שתוקם בקריית הממשלה בירושלים. צורה מוקטנת מהאנדרטה תוקם בכל בתי הקברות הצבאיים בארץ. כן תוכרו התחרות על אנדרטה לפורצי הדרך לירושלים שתוקם במרחק של שני קילומטר משער הגיא ובמרכז הקרייה כיבר גדולה ורחבת ידיים, שבה תעמוד אנדרטה לחייל האלמוני. נדהמתי ונזדעזעתי בקראי תכנית מוזרה זו, שיש בה משום שמץ עבודה זרה ואיסור חמור לפי חוקי התורה וההלכה, מעתה נראה בעליל כמה איסורים ומכשולים חמורים כרוכים בתכנית הממשלה, כפי שנתפרסמה בעתונות, להעמיד אנדרטה לחייל האלמוני במרכז קריית הממשלה בירושלים וגם בכל בתי – הקברות הצבאיים בארץ. (א) איסור לאו דלא תעשון אתי אלהי כסף. (ב) האיסור לקיים ולהשהות את הצורה אחר העשייה. (ג) מכשול איסור של הסתכלות והבטה באנדרטה אחר העשייה. (ד) בהעמדת אנדרטה בבתי הקברות נוסף עוד איסור של אל תלכו בחוקות הגוים. (ה) שביתת קברות דומה לבית כנסת ואיסור להתפלל על קברים הללו. (ו) שגורמים בהעמדת אנדרטה בבית הקברות בויון למתים הקבורים שם. והנה הרמב"ם, בד"ץ זה, שאסור לעשות צורת אדם אפילו לנוי, כתב הטעם: כדי שלא יטעו בהם הטועים וידמו שהם לעבודת כוכבים (וכן כתב הסמ"ג, סי' כ"א ואם כן יוצא לנו מדברי הרמב"ם והסמ"ג והחינוך דלאו דלא תעשון אתי אלהי כסף דהיינו צורת אדם לנוי הוי אבירא דעבודה זרה ואם כן מחוייב למסור נפשו על לאו זה וייהרג ואל יעבור כמו בכל אבירא דעבודה זרה, כמו שכתב הר"ן פ' כל שעה ופ' אין מעמידין ונמוקי יוסף, סוף פרק בן סורר, וכן הלכה פסוקה ביורה דעה, סי' קנ"ז סעיף א' בדברי הרמ"א שם. וכן מצאתי גם במנחת חינוך, סי' ל"ט דבלאו זה דעשיית צורת אדם ייהרג ואל יעבור דהוי אבירא דעבודה זרה. ובאמת יש לנו הוכחה גדולה לד"ץ זה ומעשה רב. הנה יוסף בן מתתיהו מוסר לנו בספרו קדמוניות היהודים, ספר י"ח, פרק ג' סעיף א' ובספרו מלחמות היהודים ספר ב' פרק ט' סעיף ב' – ג' סיפור זה: אחרי אשר היה גראמוס נציב בארץ ישראל שתים עשרה שנה, שב לרומי ויבוא תחתיו פונטיוס פילאטוס איש קשה ורב משטמה וישמום מאוד את בני ישראל ואת וכו'. ויהי בהסיעו את חילו מעיר קיסריא להשכיב אותם לימי החורף בירושלים, ויצו אותם להביא שמה את דגלי המלחמה אשר דמות פני הקיסר טיבריוס ערוכה עליהם, למען הכעס לב בני ישראל, אשר על פי המצוה, אשר תצוה להם תורתם לא תיראה להם כל תכנית אדם בכל גבולם. ויהי כראות בניי את הדבר הזה, וינהרו המונים המונים עירה קיסריא, ויפגעו בפילטוס להשיב את הדגלים למקומם, ולהציב בירושלים דגלי מלחמה אשר אין עליהם תמונת כל, וכו' ולא אבה פילטוס לשמוע אליהם. וכו' ויתן אות לאנשי צבאו ויכתירו אותם פתאום מסביב, ויתן קולו ויקרא: אם לא תשובו הביתה והמתי אתכם כרגע. עוד דברו בפיו וכל בני ישראל חשפו את צואריהם לטבת, ויפלו יחדיו ארצה ויקראו קול אחד: מות נמותה כולנו ואת תורת אלקינו לא נעבורה. קריאה זאת עוללה לנפש העריץ עלילה רבה, ויצו לאנשיו להשיב את הדגלים מירושלים ואת העם שלח לשלום לדרכם (אף – על – פי שהיהודים לא עשו בעצמם את הצורה אלא הרומיים – מסרו את נפשם על איסור, שאסור לקיים ולהשהות הצורה, שגם זה הוא אבירא דעבודה זרה)"

²⁷ ועיין בספר פני יהושע ראש השנה שם סוגיא דלא תעשון אתי (ד"ה בגמרא רבים), כתב, דישראל אמרו לאהרן עשה לנו וכו' כי זה משה האיש, נראה דביקשו פרצוף אדם תמורת משה רבינו ע"ה, והוא לא עשה כן רק פרצוף שור, דאהרן ידע הדרשה דלא תעשון אתי, היינו אותי, דפרצוף אדם אסור, על כן עשה להם פרצוף שור, ולכאורה, אם הכונה לעבוד אין חילוק בין פרצוף לפרצוף. (עיין ל"ת ג) אך כונתו, דהנה באמת ישראל לא רצו לעשות את העגל בדרך אלקות, רק מנהיג במקום משה רבינו ע"ה, אך לאחר העשייה היו הערב רב חומאים ומחמיאים את ישראל, כי אמרו וכו', כמו שכתוב בתורה והאריכו המפרשים (עיין ברמב"ן שמות ל"ב, א), א"כ כיון שלא רצו העשייה לעבודה, על כן לא היה איסור בדבר, רק פרצוף אדם ומשמשיין אסור בכל ענין, אם כן לא עשה אהרן דמות אדם, ולא עבר כלום חס ושלוש, עיין שם. (מנחת חינוך מצוה כז אות ג)

²⁸ שו"ע ונו"כ שם סעי' ו

²⁹ דרכי תשובה ס"ק מז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBWUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ובבית הכנסת³⁰ אסור לעייר צורת חיות ועופות ודגים, ואפי' אם אינו שוקע ואינו בולט. אבל אילנות מותר³¹. וי"א³² שאין לאסור אם הוא למעלה מקומת איש, כגון לשזמו על ארון הקודש או אם אין מתפללים נגדו כבמעיל של ספר התורה. וי"א³³ שאין להחמיר בזה במקום שלא נהגו חומרא.

ד. לא תעשון ... אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת

³⁰ ועיי"ש אפילו על הפרוכת או על מעיל הספר תורה אסור ועיין שו"ת שואל ונשאל ח"ה יו"ד סי' קמ שכתב נמי שיש להחמיר ולאסור מלצור צורות אפילו חיות ועופות וכיו"ב בדלתות בית הכנסת דאע"ג דמרן לא כתב לאסור מ"מ לדין יש להחמיר בזה משום לתא דע"ז להחמיר לצאת ידי כל הדיעות וכן עיין בשו"ת ישכיל עבדי ח"א יו"ד סי' ה וכן כתב שו"ת יהווה דעת חלק ג סימן סב וז"ל "יש לאסור לתלות פרוכת שמצוייר בה אריות על ההיכל של ארון הקודש מבחוץ, וכן יש לאסור להקים צורת אריות מברונזה או שיש וכיוצא בזה מעל לארון הקודש. ורבני ישראל שלימ"א נקראים לדרוש ברבים על כך, ולדבר על לב גבאי בית הכנסת בכל אתר ואתר, במתק שפתים, להסיר צורות אלו מבתי הכנסת, ולפרסם ברבים שלא יוסיפו להקדיש פרוכות כאלה לבית הכנסת, ויש לעשות הכל בחכמה ובתבונה בשלום ובמישור, ולא לגרום ח"ו למחלוקת, כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

³¹ דרכי תשובה ס"ק מה

³² בשו"ת דברי יציב חלק יו"ד סימן לח הביא שבע סיבות להתיר (א) המחבר בשו"ע סתם דצורות הבהמות חיות וכו' מותר לצור אפי' בבולטת, ומשמע אפי' אריה מותר, וכמ"ש הש"ך בס"ק ל' ושכ"פ הרשב"א בתשובה ח"א סימן קס"ז עיי"ש. והמחבר דחה לגמרי שיטת רבינו אליקים, ובב"י שם בסוף הסימן קראה שיטת יחיד, ... והש"ך כתב מעולם לא שמענו מי שנוהר בזה. ובגר"א ס"ק ל"א נראה ג"כ להדיא שפוסק כהמחבר. והטו"ז הביא מרבינו אליקים רק בביהכ"נ שלא יהא נראה כמשתחוה להם עיי"ש, ולא מלא תעשה לך פסל או לא תעשון וגו', הרי שחש רק בביהכ"נ משום שלא יהא נראה כמשתחוה, וא"כ למעלה מקומת איש לא שייך וכנ"ל מהפוסקים ודו"ק. והרי שולחן ערוך לפנינו להיתרא ומשלחנו של מקום לא נסור זיו כ"ש והמה אמת ותורתם אמת. (ב) יש לומר דגם רבינו אליקים מסכים להיתר בכה"ג דליכא שעובדין אותו כלל ואף לעיקר שלהם. (ג) לשיטת הרי"ף דמשום לא תעשו אתי, יש להתיר בג"ד באריה דהוי חצי צורה. (ד) ומשום חשדא, הרי ברבים ליכא חשדא כמ"ש בסוגיין בע"ז שם. וענין מכוער הדבר שהזכירו הפוסקים, ג"כ לא שייך דזה רק כשאיכא עובדין עכ"פ, משא"כ בזמננו וכנ"ל. וגם דכיון שמצויין בכל הבתים צורות שנעשין לנוי ולילדים, וכן תמונות שכיחי טובא, למה ניהוש לחשדא שיעבוד לצורה זו דייקא ודו"ק. ועיין מנחת פתים יו"ד סי' קמ"א ס"ד ובהוספות לשם (נדפסו בסוף חלק אבהע"ז). (ה) יש לצדד שדייקא אם עושה הנך צורות לכוונת הצורות שבמרכבה, לפי המשמעות שבאבקת רוכל ולא כשמצייר לנוי בעלמא לדמיון האריה שבינינו. (ו) יש לומר שאסור רק כשמצייר ציור מעולה של אריה וכדו', באופן שנראה כמו שהוא חי, משא"כ כשעושה רק איזה ציור וחיכוך ודמיון גרוע לאריה. ולא שכיח כלל שיציירו ויפסלו מעץ וכדו' באומנות גדולה שיהא נראה כמו ע"י צילום וכחי, וצילום הוי רק דבר שאין בו ממש ודו"ק. וא"כ בציור דידן שאין האריה נראה כן לאמיתו, י"ל דלכו"ע שרי וכמ"ש להנקודה"כ. (ז) בכה"ג שמשמין שני לוחות הברית באמצע, לכו"ע ליכא חשדא ושרי. ולמעלה מקומת אדם לא שייך המעמים להחמיר וכנ"ל. ולזה מכל הלין צדדים היה המנהג פשוט בגלילות שלנו ששמו צורות אריות, שהיו רק חצי צורה, על הארון קודש מלמעלה כששני לוחות הברית באמצע והכתר על הלוחות, ואדרבא זה כבוד שמים שהכתר והכבוד לחי העולמים נותן התורה, וה' מתנאה על גאים, ולה' המלוכה, והמתנשא לכל לראש, ויש בזה כבוד התורה וכמ"ש האבקת רוכל כס"ו ה"ל בדבר הפרוכת שאורגים בו מיני ציורים ובתוכם דמות עופות שאין לחוש להתפלל נגד צורות וכו' מאחר שפשט המנהג וכו' אי משום דעדיף להו כבוד התורה והמתפלל נגדו יעלים עיניו, ועיין מגן אברהם סי' צ ס"ק לז

³³ שו"ת אגרות משה יו"ד ב סי' נה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

צורות שרפים ואופנים ומלאכי השרת³⁴ הרי הם בכלל שמשים במרום שנאסרו³⁵ בעשיית צורתם, משום לאו זה של לא תעשון אתי.

ו"א³⁶ שכל האיסור בעורה בולטת, אבל בשוקעת מותר וכנ"ל גבי צורת אדם. וי"א³⁷ שבזה אסור אף בעורה שוקעת.

ה. אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות

צורת חמה ולבנה³⁸ וכוכבים כל שמצייר³⁹ בצורה שדרך בני אדם לצייר כשרוצים לעשות צורה זו, אסור לעשותם בין בולטות בין שוקעות⁴⁰. ואם אינו עושה כל הצורה מותר⁴¹.

ו"א⁴² שציור שאינו בולט ואינו שקוע מותר. וי"א⁴³ שאף זה בכלל שקוע ואסור.

ו"א⁴⁴ שבצורת לבנה אע"ג שאינה בעיגול שלם, כל שעושה הצורה כמו שנראית לנו בתחילת החודש בעורתה, בעת שהיא במרום, גם בזה אסור. וי"א⁴⁵ שאף בצורת חמה אסור בחצי עיגול.

³⁴ כלומר כדמות שהן נראין בו במראה הנבואה דהיינו אדם שיש לו כנפים" ב"י שם ד"ה ומ"ש לא שנא אותם וכו'

³⁵ שו"ע שם ומ"ז ס"ק ז וש"ך ס"ק כ וס"ק כא

³⁶ שו"ע שם

³⁷ דרכי תשובה שם ס"ק לד ועיין בביאור הגר"א שם ס"ק כא שכך הוא דעת הרמב"ם משא"כ בצורת אדם שמותר בשוקעת אמנם בט"ז מביא להחמיר כדעת הרמב"ן שכל הצורות ואף צורת אדם אסור אף בשוקעת, ובחכמת אדם כלל פה סעי' ג פסק דכל הצורות מותר בשוקעת.

³⁸ שו"ע שם ודרכי תשובה ס"ק לו

³⁹ כ"כ בדרכי תשובה ס"ק מו בשם הירד הקטנה וז"ל "כי לעינינו אין נראה מהחמה כי אם עיגול מזהיר ביות ומעתה צ"ע אם ענין איסורה הוא דווקא לצייר בצבע שיהיה מזהיר כמו אש וזה אינו נזכר בשום פוסק או שאפילו בלא צבע אסור וגם זאת אינו נראה וכי יש הוה אמינא לאסור לעשות או לצייר שום מין עיגול כמו צורת עיגול החמה וכו' אבל דרך הפשוט בזה הוא אשר האיסור בענין צורת החמה היא על דרך צורתה המוסכמת לכל כלומר על דרך שכל בני אדם כשרוצים לצייר צורת חמה מציירים על זאת התמונה והדמות וכן כל מי שרואה צורה זו אומר שזאת היא צורת חמה והיינו צורת עיגול וקצת צורה בתוכה וחידודין סביב לה וכו' ועל דרך זה הוא בצורת הלבנה ועל דרך זה הוא בצורת הכוכבים והיינו אם מצייר נקודה עגולה וחידודין סביב לה הרי זה אסור וכו' אבל אם עשה נקודה פשוט או עיגול קטן כמו נקודה ודאי אין בו איסור"

⁴⁰ כיון שברקיע הם ג"כ שקועות

⁴¹ ש"ך ס"ק כה

⁴² ט"ז ס"ק יג

⁴³ נקודות הכסף שם ובפ"ת ס"ק ו וס"ק ה

⁴⁴ דרכי תשובה שם ס"ק לח

⁴⁵ שם ס"ק נא

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

צורת י"ב מזלות אסור⁴⁶ לצייר אותם כולם יחד, בין שוקעת ובין בולטת אבל אם מחסר אחד מותר⁴⁷. וי"א⁴⁸ שאין איסור אלא אם מצייר כעין שהמזלות בשמים, דהיינו שמצייר אריה או טלה ושור ע"י צירוף נקודות שעל ידי כן נראה צורת טלה אבל אם מצייר צורת המזל ממש כמו שנראה לעינינו כגון שמצייר ממש דמות טלה וכו' אין בו איסור.

ו. טבעת חותמו בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה

חותמו שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה

טבעת⁴⁹ שיש עליה חותם, שהוא צורת אדם, או שאר צורות האסורות אם היתה הצורה בולטת, אסור להניחה מכיון שאסור להשהות צורה בולטת כמבואר לעיל. ומותר לחתום בה, כיון שהנחתם הרי הוא שוקע⁵⁰. ואם היתה הצורה שוקעת מותר להניחה ואסור לחתום בה⁵¹, מפני שהנחתם תעשה בו הצורה בולטת. ואפילו חתם לו העובד כוכבים אסור להשהותה.

ז. חיישינן לחשדא ... ולא חיישי לחשדא רבים שאני

כל שאסור לעשותם, אסור גם לומר לגוי לעשותם בשבילו, ואפילו אם אינו רוצה להשהותם⁵².

⁴⁶ ש"ך ס"ק ל

⁴⁷ ודלא כב"ח שאסר אפילו אחד לחוד כגון אריה שעומד לבדו בחודש אב

⁴⁸ שכתב שם "דענין צורת המזלות ודאי אינם צורות בעצמם נראים לעין וכו' כי הקדמונים רצו לדבר מענין וכו' וחקרו בכל הכוכבים לצרפם ... הלא באמת אין זה צורתו כלל וכלל וכי ברקיע המה נראין באמת רק נקודת כוכבים לבד ... אבל אם צייר דמות טלה ממש כמו שהוא על הארץ ודאי שאין בזה שום חשש איסור כיון שאין זה צורתה המוסכמת למזל טלה שבמזל הרקיע רק צורת טלה שעל הארץ וכן באמת אינה נראית ברקיע וכו' לפיכך אין מקום לאוסרה". דרכי תשובה שם ס"ק מו בשם היד הקטנה

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵⁰ ש"ך שם כח, ולפי"ו צורת שמש וירח וכוכבים ומזלות אסור שהרי שם אין חילוק בין שקוע לבולט כמבואר לעיל.

⁵¹ ודוקא על המכובדים כגון שיראים וטבעות (מור בשם רמב"ן ועפ"ר פירושו) ונ"ל דאיגרת בכלל מבוזים הוא ולכך נזהגים היתר לחתום בחותם שקוע על האיגרת אף בצורת אדם שלם או שיראים וטבעות. תפארת למשה שם

⁵² ש"ך שם ס"ק כג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ראש השנה

וכמו כן כל⁵³ שאסור לעשותם, אסור להשהותם משום חשד. וי"א⁵⁴ דבזמן הזה צורת אדם מותר להשהותה.

כל שהוא של רבים אין חשד בלהשהותם⁵⁵, אמנם מכוּעַר להם הדבר. אולם עשיה אסורה גם ברבים.

ח. דפרקים הוה

יש מי שאומר⁵⁶ שלא אסרו בצורת אדם אלא דוקא בצורה שלימה בכל איבריה, אבל צורת ראש, או גוף בלא ראש, אין בה שום איסור לא במוצאו ולא בעושה וכן נוהגין. והמחמיר בכל זה תבוא עליו ברכה⁵⁷.

אבל צורת פנים עם תווי פנים הניכרים, אפילו בלא גוף אסור והוא בכלל הלאו⁵⁸ דלא תעשון איתי.

---

⁵³ בשו"ע שם סעי' ד כתב על צורת ד' פנים וצורת שרפים וכו' ואם עובד כוכבים עשאם לו, אסור להשהותם וכתב בש"ך ס"ק כג דאסור משום חשדא וכמ"ז ס"ק ט הוסיף שהשדוהו שעובד להם וכתב ברמ"א ומיהו אם מוצא אותם, מותרים, מלבד בחמה ולבנה שדרך העובד כוכבים לעבדם, או שיש הוכחה שעשאו לעבדם, שאז אסור ככל הצלמים. ועיין שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב יו"ד סי' יח.

⁵⁴ חכמת אדם כלל פה סעי' ו וז"ל "ונראה לי דצורת אדם בזמן הזה מותר להשהותן דכיון דאינו אלא משום חשד וידוע דבזמן הזה אין עובדין לצורת אדם ואותו שנעבד עושין אותו משונה וכן מתלמידיו הנעבדים יש בכל אחד מהן סימן ואלו ודאי אסור להשהותן אבל שאר צורת אדם ומכל שכן אם סימא עינו וכיוצא בו מותר דאין בו משום חשד". ע"ש. וכן הגאון הנצי"ב בס' העמק שאלה (סי' נו אות ג), אחר שהאריך בזה סיים בזה"ל, היוצא מזה דהתוס' והרמב"ם והרמב"ן והר"ן כולו ס"ל דלא חיישינן לחשדא דעשיה. וכן דעת רבינו (השאלות) ובה"ג. והכי נהוג להשהות אפילו צורת אדם שלם. ומשום דבזה"ל ליכא חשדא דע"ז כמ"ש הר"ן ע"כ. וכ"כ בנחל אשכול על ספר האשכול ח"ג הלכות ע"ז (ס"ס ג), יש ללמד סניגוריא על חכמי ישראל שלא מיחו בעשירי עם שיש להם בחדרי משכיותם תנורים עם צורת אדם בולטת, שכיון שכל האיסור הוא משום חשד ע"ז, ולא היתה גזירה כללית, שהרי התירו בנשיא לפרקים ולהתלמד, ובזה"ל שאפי' גוים אין עובדים לצורת אדם ליכא חשדא

⁵⁵ ש"ך כז ועיין בדרכי תשובה ס"ק מג מד ועי' בהגהות אמרי ברוך שהביא מדברי המ"א סי' רמ"ד ס"ק ח' ובא"ל רבא שם שכ' דדוקא לענין ע"ז ליכא חשדא ברבים אבל לענין שאר איסור דרבנן שגזרו משום חשדא איכא חשדא גם ברבים

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם סעי' ז

⁵⁷ ש"ך שם ס"ק לב

⁵⁸ שאילת יעב"ץ שם אמנם מדברי החכמ"א כלל פ"ה סעי' ד לא משמע כן וז"ל שם "יש אומרים דפרצוף פנים אדם לבד אסור ויש אומרים דאינו אסור אלא כל צורת האדם דהיינו הראש בשתי עינים ובשתי אזנים וחוטם וכל הגוף עם שתי ידים ושתי רגלים אבל צורת הפנים לחוד אפילו בשתי עינים ואזנים או אפילו צורת כל הגוף והוא רק צורת חצי הפנים והגוף מותר וראוי להתמיר כדעת הראשון דהוא איסור תורה" ומה שהחמיר היינו משום מה שכתב הש"ך שתבוא עליו הרכבה אבל ס"ך שהדיעה המתרת דהיינו שיטת הרא"ש שעליה כתב השאלת יעב"ץ את חידושו איירי גם בפרצוף עם תווי פנים.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אף על פי שאינו עושה כל הגוף פנים ואחור אלא חצי הגוף מצד הפנים מכל מקום אסור⁵⁹.

ואם אינו עושה צורה שלימה כגון שמשאיר עין אחת או החוטם ואינו גומרה מותר, אמנם צריך להיות דוקא בדבר הניכר, אבל אם אינו מסיים הצורה ואינו ניכר להדיא שאינה צורה שלימה אסור⁶⁰.

וכן אם אינו עושה אלא צדודית⁶¹, כיון שאינו אלא חצי הצורה מותר.

הנהגים לקנות בובות לילדיהם הקטנים לשם שחוק ושעשוע, יש להם על מה שיסמוכו⁶². ובכל זאת טוב להחמיר שלא לקנות בובות העשויות תבנית אדם שלם בכל חלקי גופו ואיבריו, אלא אם כן יפגום הבובה במום ניכר כגון שיפגום באוזן או בחוטם.

וכן בובה שאינה רק חצי גוף העליון, או כאותם הנראות מצד אחד דהיינו עין אחת, וחצי חוטם, ויד ורגל, אין להחמיר⁶³.

לסחור בהם למכור ולקנות מותר⁶⁴. אבל אין להקל בעשייתן.

מותר מצד ההלכה להצטלם בתמונה פוטוגרפית, וכן נפוץ המנהג גם אצל החרדים לדבר ה' כשיש צורך בדבר משום, חיבוב התורה והיהדות אמנם ממשנת חסידים יש הנמנעים מזה⁶⁵.

ט. לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות

⁵⁹ חכמת אדם כלל פה סעי' ד

⁶⁰ שו"ת התם סופר יו"ד סי' קכה ודרכי תשובה בשם בית לחם יהודה שם ס"ק ג

⁶¹ שו"ת שם ס"ק כה וז"ל שם "ונראה דכל צורות דאסרינן אינם אסורים אלא בצורה שלימה וכו' אבל לא חצי הציוור כדרך קצת המצוירים צד אחד של הצורה וזה אינו אסור" ועיין דרכי תשובה ס"ק מ

⁶² תשובות והנהגות ח"א סי' תתד שו"ת יביע אומר ח"ג יו"ד סימן ח עיי"ש שהביאו שו"ת מהרי"ט (חיו"ד סי' לה) בד"ה ומסתיעא נמי, שכתב, ולפי דרכנו למדנו שאותם פרצופות שעושים לתינוקות לשחק בהם, וכן אותם שעושים המשחקים לשחק בהם, הואיל ולא בדרך קבע עבידי שר". עכ"ל ועכ"פ יש לחשוש לאוסרים חולקים על המהרי"ט ולכן כתב בתשובות והנהגות שראוי לפגום הבובה וכתב שכן שמע בשם החזו"א

שו"ת יביע אומר שם

⁶⁴ ואין בו לפני עוור כיון שיש להם דעת המהרי"ט הנ"ל שכל שנעשה לשם משחק אין בו איסור אבל לעשותם כיון שיש בזה איסור תורה קשה לסמוך על זה לכתחילה. שם ותשובות והנהגות שם

⁶⁵ וכן פסק הגאון מרוגטשוב רבי יוסף רוזין בשו"ת צפנת פענח (סימן נ"ז). וכן דעת הגאון רבי יוסף חיים מבבל בספר רב ברכות (מערכת צ', דף ק"ל ע"ב). ובספרו בן איש חי הלכות שנה שניה (פרשת מסעי אות י'). וכן העיד בגודלו הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק בשו"ת דעת כהן (סימן ס"ו), שאף אמנם יש חסידים הנמנעים מלהצטלם, ויש לדבריהם מקום בשיטות הפוסקים, מכל מקום ההלכה שנתקבלה בישראל על פי דין השלחן ערוך, שמותר לצלם צילום פוטוגרפי ולצייר צורת אדם בצבע על הלוח, ואין בזה שום איסור מצד הדין כלל. וכן נפוץ המנהג גם אצל החרדים לדבר ה' כשיש צורך בדבר משום חיבוב התורה והיהדות ע"כ. וכן כתב להקל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד בשו"ת שלמת חיים (חלק יורה דעה סימן י"ח). שו"ת יהודה דעת ח"ג סי' סג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

העושה צורות⁶⁶ האסורות אם הם להתלמד, להבין ולהורות, כולן מותרות בין לעשותם ובין להשהותם⁶⁷ אפילו בולטות.

מותר לעשות תבנית ביהמ"ק מאבנים קטנים בכדי להבין ולהורות⁶⁸.

---

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם קמא ד

⁶⁷ ש"ך שם כו

⁶⁸ דיש בזה ג"כ ענין של להתלמד ולהבין ולהורות, ובלא"ה יש להקל, דההרי פשמות לשון הנמי מוכיח דרק כשעושה בית גמור וכדו' הוא דאסור כל שלא משנה מדתו, אבל בנד"ד הרי אין על תבנית שם בית כלל אלא עושה מאבנים קטנים ביותר, והרי בזה לא שייך שמשתמש בשרביטו של מלך ומשוה כבוד עבד לרבו. שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן עג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>